

**ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**
(матеріали переможців обласного освітнього проєкту
«Модель функціонування шкільного європейського клубу як
сучасного освітнього хабу»)

Тетяна Соломенна,

доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин, співробітник Центру європейських студій Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, кандидат історичних наук

Інна Кончиц,

методист відділу виховної роботи та позашкільної освіти ЧОППО імені К. Д. Ушинського

ДІЯЛЬНІСТЬ ШКІЛЬНИХ ЄВРОКЛУБІВ НА ЧЕРНІГІВЩИНІ

Європейська інтеграція – ключовий пріоритет зовнішньої політики України впродовж усіх років її незалежності. Євроінтеграційний поступ України має непростий, нелінійний характер, проте повноправне членство в родині європейських країн становить його стратегічну мету. В 2019 р. вона зафіксована змінами до Конституції України та в Стратегії зовнішньополітичної діяльності, затвердженій Указом Президента України в 2021 р. [3].

Євроінтеграційні прагнення України у сфері освіти і науки відображені в реформах Міністерства освіти і науки України. Вони покликані покроково утвердити кращі стандарти європейської освітньої і наукової традиції в українському суспільстві та покращити розуміння реалізації державної політики в євроінтеграції в усіх галузях, зокрема в освіті.

За складних обставинах воєнного протистояння з рф Україна 23 червня 2022 р. отримала статус держави-кандидата на вступ до Європейського Союзу. Набуття повноправного членства в ЄС для нашої держави перейшло в стадію юридичної реалізації. Українське суспільство потребує більшої обізнаності щодо європейської інтеграції в цілому, етапів взаємин між Україною та ЄС й результатів імплементації Угоди про асоціацію, розуміння реформ та перетворень для досягнення європейських стандартів. Цим темам слід приділяти більше уваги в інформаційному просторі, налагодити роз'яснювальну роботу для всіх верств населення, що потребує координації дій медіа, владних структур, громадянських організацій і активістів, а також закладів освіти різного рівня. Саме таку мету ставить «Стратегія комунікації з питань європейської інтеграції України на період до 2026 року», яка схвалена Кабінетом Міністрів України 9 грудня 2022 р. [2].

Стратегія має реалізовуватися завдяки операційному плану, в якому визначені пріоритетні завдання, серед яких «здійснення заходів щодо підвищення рівня обізнаності щодо європейської інтеграції в закладах освіти» [2]. Тематичні уроки, виховні години, бесіди, диспути, конкурси творчих робіт, інформаційні марафони для здобувачів загальної середньої, професійної (професійно-технічної), вищої освіти щодо європейської інтеграції – заходи, спрямовані на виконання зазначеного завдання. Обізнаність молодого покоління в євроінтеграційній проблематиці – це надія та гарантія розбудови демократичного справедливого суспільства, ґрунтованого на європейських цінностях. Запит на поширення євроінтеграційної інформації очевидний, а готовність його задовольнити великою мірою залежить від роботи закладів освіти.

На Чернігівщині впродовж багатьох років функціонує потужна мережа шкільних євроклубів, представлена кількома десятками гуртків, що об'єднує кілька тисяч учасників. Головним змістовним компонентом євроклубів стала європейська тематика: ближче знайомство з європейською культурою і традиціями, що сприяло формуванню в молодого покоління українців ціннісної матриці європейців – поваги до людської гідності, свободи, рівності, демократії та верховенства права.

Започатковано євроклубівський рух на Чернігівщині у 2006 р. з трьох осередків, вже в 2008 р. їх працювало 25, 2010 р. – 84, 2012 – 117, 2016 – 102, 2020 – 71 євроклуб. Розширенню мережі євроклубів сприяла навчально-методична робота, організована та проведена Чернігівським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені К.Д.Ушинського (ЧОППО імені К.Д.Ушинського).

Відзначимо кілька заходів співпраці євроклубів Чернігівщини та ЧОППО імені К. Д. Ушинського за останні десять років. Проведений перший (обласний) етап Всеукраїнського конкурсу есе «Я – європеєць» (від 1 вересня до 20 жовтня 2013 р.), з метою привернення уваги до розвитку українсько-литовських відносин у різних сферах суспільного життя, пропаганди європейських цінностей, демократичних принципів державного устрою.

Регіональний семінар у рамках словацько-українського проекту «Європа в школі – 2» (19 травня 2015 р.), передбачав упровадження тем, пов'язаних з європейською інтеграцією та розбудовою громадянського суспільства в навчальний процес загальноосвітніх навчальних закладів України. В рамках проекту підготовлено чотири Робочі зошити: «Цілі та принципи функціонування ЄС крізь призму системи цінностей», «Політичні аспекти європейської інтеграції», «Економічні аспекти європейської інтеграції», «Громадянство», які стали методичним матеріалом для підвищення кваліфікації вчителів області.

Обласний конкурс «Шкільний європейський клуб – 2016» (січень 2016 р.) мав посилити співпрацю обласної мережі шкільних євроклубів: покращення знань про сучасну Європу, впровадження інноваційних виховних моделей, технологій у практику їхньої роботи.

На зустрічі керівників євроклубів закладів загальної середньої та позашкільної освіти області із делегацією Представництва ЄС в Україні в рамках інформаційної кампанії «Будуймо Європу в Україні», яка відбулася 12 лютого 2016 р., йшлося про запровадження тіснішої співпраці та ознайомлення з актуальними програмами й конкурсами для євроклубів, обмін досвідом та обговорення перспективного планування в середині мережі.

Євроклуби Чернігівщини, представлені директорами, заступниками директорів шкіл з виховної роботи Бобровицького, Сосницького, Корюківського районів, міст Чернігова, Ніжина, Прилук та обласного педагогічного клубу «На крилах творчості», взяли участь у роботі VII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2016», яка проходила в Київському Палаці дітей та юнацтва 17-19 березня 2016 р. У ході круглого столу «Шкільний європейський клуб – новий формат для творчого вчителя» 18 березня

2016 р., були нагороджені переможці конкурсу «Шкільний європейський клуб – 2016» з Чернігівщини та євроклубів з інших регіонів України.

5 квітня 2016 р. відбулася обласна нарада-семінар «Роль шкільних європейських клубів у реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді в закладах освіти області». А під час підвищення кваліфікації за програмами заступників директорів з виховної роботи, педагогів-організаторів закладів загальної середньої освіти проведено семінарські заняття «Ми – громадяни України, ми – громадяни Європи»; «Шкільний Євроклуб як форма реалізації європейської освіти в школі», на яких було презентовано роботу шкільних євроклубів закладів загальної середньої та позашкільної освіти області.

Під час онлайн-навчання в березні-квітні 2021 р. було створено умови та забезпечено організацію роботи мінігруп слухачів у онлайн-режимі для підготовки до практичного залікового заняття з теми «День Європи в школі». Педагоги обмінялись досвідом та презентували свої ідеї щодо організації та проведення святкування для здобувачів освіти різних вікових категорій.

Обласний вебінар-кругозір «Шкільний європейський клуб – новий формат для творчого вчителя» для керівників професійних спільнот заступників директорів з виховної роботи територіальних громад відбувся 21-22 грудня 2021 р. Досвідчені керівники шкільних європейських клубів закладів загальної середньої та позашкільної освіти Бобровицької, Менської, Сухополов'янської, Іванівської територіальних громад області та Чернігівського обласного ліцею для обдарованої сільської молоді під час майстер-класів поділилися власним досвідом організації роботи та перспективними планами.

Станом на 25 грудня 2021 р. обласна мережа налічувала 63 євроклуби. Зазначимо, що 24 євроклуби (38% від загальної кількості) працюють на базі сільських шкіл. Найбільша кількість євроклубів Чернігівщини працювали в Чернігівській територіальній громаді – 15, Менській – 12, Ніжинській – 10, Городнянській – 5, Бобровицькій – 4 євроклуби.

Після повномасштабного вторгнення РФ в Україну питання активізації роботи шкільних євроклубів актуалізуються з більшою силою через низку чинників: посилення загального інтересу до євроінтеграційних процесів у суспільстві; припинення діяльності багатьох євроклубів в прикордонних громадах Чернігівщини; необхідності протистояти російській пропаганді й інформаційним вкидам в умовах воєнного стану.

Потреба збереження високої консолідації суспільства щодо підтримки євроінтеграційного курсу має й суто прагматичний вимір, адже європейський рівень добробуту неможливий без зміни ціннісної основи і моделей поведінки в суспільстві. Треба доносити до людей різних вікових категорій інформацію про європейські цінності, популяризувати їх, зокрема через співпрацю і мережування.

Шкільні євроклуби організаційно облаштовані, як гурток, проте мають елементи, характерні шкільному самоврядуванню. Клуб є структурованим осередком з чітким функціоналом, яким передбачено організація зустрічей, навчання, різноманітні активності та інші події на території школи, а іноді й поза її межами.

Діяльність євроклубів – це позашкільна діяльність, під час якої школярі налагоджують зв'язки з учнівською спільнотою в Україні та європейських країнах, створюють власні просвітницькі проекти та беруть участь у різноманітних національних та міжнародних проектах.

Проектна діяльність – одна з найпопулярніших форм організації роботи зі здобувачами освіти. Під час створення та реалізації проектів у школярів активніше формуються соціальні компетентності: учні набувають знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, відбувається формування в них специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку.

З метою виконання окремих пунктів операційного плану Стратегії [2] у січні 2023 р. відділом виховної роботи та позашкільної освіти, кафедрою педагогіки, корекційної освіти та менеджменту ЧОППО імені К.Д.Ушинського було ініційовано обласний освітній проєкт «Модель функціонування шкільного євроклубу як сучасного освітнього хабу».

Проєктом передбачено участь євроклубів у двох номінаціях: «Знавці і популяризатори європейських цінностей» та «Співпраця та мережування». Під час оцінювання робіт враховувалися дотримання певних вимог: відповідність темам номінацій; час реалізації: січень-квітень 2023 р.; не більше трьох від одного закладу; наявність оригінальної ідеї; діючі покликання на джерела, що підтверджують реалізацію мініпроєкту.

Організатори розширили коло учасників і запропонували учнівському самоврядуванню закладів ЗСО презентувати свої мініпроєкти в межах тем номінацій.

На конкурс надійшла 21 заявка від євроклубів та учнівських спільнот закладів загальної середньої освіти, а саме в номінації «Знавці і популяризатори європейських цінностей» – 14 заявок, в номінації «Співпраця та мережування» – сім.

На розгляд журі обласного Проєкту матеріали мініпроєктів представили євроклуби/учнівські спільноти закладів загальної середньої освіти Дмитрівської, Городнянської, Менської, Ніжинської, Новгород-Сіверської, Прилуцької, Сухополов'янської, Чернігівської територіальних громад. До складу журі ввійшли компетентні педагоги, досвідчені керівники євроклубів та викладачі вищих навчальних закладів області.

Євроклуби/учнівське самоврядування презентували мініпроєкти з пропагування європейських цінностей, пріоритетних напрямів європейської політики та співробітництва України – ЄС, практичної участі молоді у врядуванні та заходах Представництва ЄС в Україні, волонтерства, підтримки ЗСУ. Реалізація представлених проєктів передбачала залучення здобувачів освіти, вимушених виїхати за кордон у зв'язку із широкомасштабним вторгненням РФ в Україну; обмін кращими практиками форматів навчання між євроклубами України тощо. Така робота сприяє популяризації діяльності євроклубів, створенню та розвитку нових євроклубів на базі закладів загальної середньої та позашкільної освіти області, посиленню співпраці між євроклубами та задоволенню загальної обізнаності щодо євроінтеграційних процесів.

Переможців Проєкту було оголошено 16-17 травня 2023 р. під час обласного онлайн-заходу – воркшопу «Модель функціонування шкільного євроклубу як сучасного освітнього хабу», організованого й проведеного на його базі Чернігівським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського за участю керівників професійних спільнот заступників директорів з виховної роботи закладів загальної середньої та позашкільної освіти, вчителів, викладачів Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка та керівників євроклубів області.

У перший день проведення воркшопу переможці в обох номінаціях представили свої проєкти й поділилися досвідом їх реалізації – від задуму в межах запропонованих номінацій, проведення всіх етапів підготовки, реалізації та оформлення матеріалів на конкурс. Такими переможцями стали: Чернігівський колегіум №11 Чернігівської міської ради; Ніжинська гімназія №2 Ніжинської міської ради; Ніжинська гімназія №3 Ніжинської міської ради; Прилуцький ліцей №1 ім. Георгія Вороного Прилуцької міської ради та Сухополов'янський ліцей Сухополов'янської сільської ради.

Відзначимо, що серед учасників Проєкту євроклуби, керівники яких мають чималий досвід роботи, який вимірюється навіть не одним десятком років і євроклуби, які тільки нещодавно розпочали свою роботу. Координатори євроклубів – це здебільшого вчителі іноземних мов, а також заступники директорів з виховної та навчально-виховної

роботи, педагоги-організатори, керівники гуртків, вчителі різних предметів закладів загальної середньої освіти області.

Окремої уваги заслуговує участь у роботі воркшопу неодноразових переможців конкурсу проєктів Euroquiz від Представництва ЄС в Україні Антоніни Федорченко й Ніни Сібіль, а також одного з найдосвідченіших керівників євроклубу Чернігівщини – Віктора Паустовського, який представляє Сухополов'янський ліцей. Цікаві практики та багаторічний досвід, представлений численними проєктами, розповіді учнів про взаємодію зі своїми однолітками в Європі стали надихаючим прикладом та корисною інформацією для всіх присутніх.

Програмою воркшопу другого дня були передбачені презентаційні лекції членів Центру європейських студій Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського НУЧК імені Т.Г. Шевченка. Голова Центру – доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Марина Кеда розповіла про фінансові можливості через залучення грантових коштів ЄС для розвитку євроклубів в Україні. Доцент Тетяна Соломенна нагадала основні етапи євроінтеграційного поступу України, представила результати імплементації Угоди про асоціацію Україна – ЄС, обговорила з учасниками заходу подальші кроки України в реалізації реформ після отримання статусу країни-кандидата. Виступ професора Ігоря Кондратьєва був присвячений українській та європейській ідентичності, питанням європейських цінностей, культурного розмаїття та міжкультурного діалогу в Європейському Союзі.

За результатами Проєкту всі учасники отримали дипломи ЧОШПО імені К. Д. Ушинського, переможці – грошову винагороду від спонсорів. Керівники євроклубів/учнівського самоврядування отримали електронні сертифікати про підвищення кваліфікації від ЧОШПО імені К.Д.Ушинського.

Матеріали переможців проєкту ввійшли до цього випуску науково-методичного журналу «Педагогічні обрії» ЧОШПО імені К.Д. Ушинського.

Складні, але вкрай актуальні теми пов'язані з різними аспектами європейської інтеграції, викликають зростаючий інтерес серед усіх верст українського суспільства. Вони потребують ширшого запровадження в освітній процес, в позакласну роботу в різних форматах, зокрема в діяльності євроклубів та більшому представленні в інформаційному просторі засобів інформації.

Згідно з Указом Президента України Володимира Зеленського від 8 травня 2023 р. змінено дату святкування Дня Європи в Україні [1]. Віднині День Європи українці відзначатимуть разом з усіма європейцями 9 травня. Значення та зміст нової дати і насправді історичного указу Президента виходить далеко за рамки календаря офіційних подій, адже Європа починається не за кордоном України – вона починається в серцях українців, які об'єднані спільними європейськими цінностями, спільною історією всіх націй континенту. Шкільні євроклуби мають стати потужними осередками євроінтеграційних знань та практик в євроінтеграційному поступі українського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про День Європи. Указ Президента України №266/2023 від 8 травня 2023 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662023-46697>
2. Про схвалення Стратегії комунікації з питань європейської інтеграції України на період до 2026 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1155-2022-%D1%80#Text>
3. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України. Указ Президента України 448/2021 від 26 серпня 2021 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>